

Naast een website ook een namenwand!

Frits Barend

Op 17 januari 2008 werd de vernieuwde website van het Nederlands Auschwitz Comité (www.auschwitz.nl) in gebruik-gesteld. In het vorige nummer van het Auschwitz Bulletin (2008, nr. 1, p. 36) is iets gezegd over de inhoud. Het officiële 'on line' gaan van de website vond plaats in een zaal van Artis in Amsterdam en werd verricht door Puck Huitsing, hoofd Eenheid oorlogsgetroffenen en herinneringen WOII van het Ministerie van VWS. De introductie, die een blij karakter had voor de daar aanwezigen vanwege de voltooiing, werd begeleid door een indringend openingswoord van Frits Barend. Wij laten dat hieronder volgen.

Bij dit soort bijeenkomsten, waar flessen wijn worden uitgedeeld en een soort feestelijke sfeer hangt, bekruipt mij een zeer ambivalent gevoel. Eigenlijk zouden we woedend moeten zijn, dat we hier bijeen zijn om de opening van de nieuwe website van het Nederlandse Auschwitz Comité te vieren. En ik weet ook wel dat u diep in uw hart net zo denkt. Dat neemt niet weg dat de website prachtig is. Via de indrukwekkende nieuwe website word je niet alleen optimaal ingelicht over het kamp, maar kun je ook virtueel langs de namenwand lopen. De namenwand? Ja, de namenwand, waar je de namen ziet van de bijna 60.000 Joden en verzetsstrijders die zijn vermoord in Auschwitz.

'Niet teruggekomen'

We hebben het over Joodse Nederlanders of Nederlandse Joden. Het is maar hoe die landgenoten zichzelf zagen. Ik opper dit, omdat die vraag past in de hernieuwde discussie over het bestaan van een identiteit, een Nederlandse identiteit. Die discussie over identiteit wordt niet alleen in de koninklijke familie gevoerd, door en dankzij Maxima, maar ook in een grotere kring, zij het nog altijd een kleine kring. In vooral Joodse kring woedt een emotionele discussie over de Joodse identiteit van de namenwand. Ik houd me hier ver van de op dit moment gevoerde discussie of het Auschwitz Comité wel genoeg oog heeft voor het feit dat in de oorlog vooral Joden zijn vermoord, dat in de gaskamers en

concentratiekampen vooral Joden beestachtig van het leven zijn beroofd of, zoals ik vroeger leerde, 'niet zijn teruggekomen'. 'Niet teruggekomen', met deze verzachtende opmerking zijn mijn generatiegenoten opgegroeid: onze ouders, grootouders, ooms, tantes, neefjes, nichtjes en kinderen zijn 'niet teruggekomen'. 'Niet teruggekomen?' zei ik na verloop van tijd tegen mijn moeder, 'Je bedoelt vermoord.' Al mijn Joodse vrienden en Joodse generatiegenoten hebben familieleden die in de oorlog zijn vermoord. Toen ik voor het eerst in Israel was, bezocht ik in Yad Vashem de memorial afdeling waar de namen van alle vermoorde Joden, geselecteerd op land en op alfabet, in het archief staan vermeld. Ik denk dat ik geen groot oorlogsslachtoffer ben, in die zin dat de amputatie van een leven zonder twee vermoorde grootouders en een vermoorde oom, mensen die ik dus nooit heb gekend, mij het leven zoals het leven is bedoeld, niet onmogelijk hebben gemaakt.

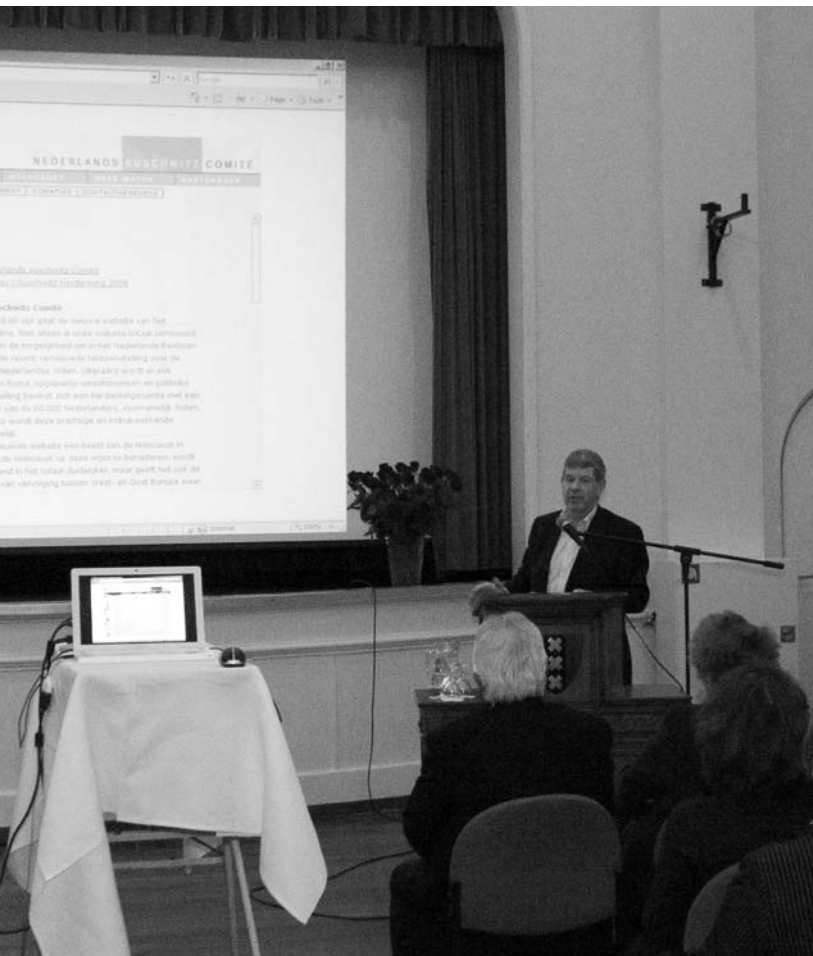
Ik las veel over de oorlog en keek naar films over de oorlog. Mijn moeder stimuleerde dat. Zij keek niet naar films. 'Kijk jij maar wel,' zei ze. 'Vond je het erg?' vroeg ze me na weer een verschrikkelijke film. 'Ja,' zei ik, 'vreselijk, ongelooflijk, vreselijk.' 'Ja? Vond je het erg?' 'Ja mam, ik vond het echt heel erg.' 'Goed jongen,' zei ze dan, 'in het echt was het voor Joden nog veel en veel en veel erger.' Natuurlijk begreep ik haar, maar invoelen kon ik niet bij het zien van films.

Tot die dag dat ik in Yad Vashem in Jeruzalem met mijn vrouw het boek met de 'B' opensloeg. Awraham Barend, Eva Barend-Carels, mijn grootouders, Maurits Barend mijn oom, David Barend de vader van Sonja, ik las ze, ik zag ze ineens voor me. Maar ik zag er nog veel meer, ik zag wel tweehonderd keer de naam Barend, baby's, peuters, mannen, vrouwen, ouderen, vermoord in kampen, vooral in Sobibor en Auschwitz. Ineens werd het mij zwart voor de ogen. Mijn hemel, alles wat Barend heette, is vermoord. Die dag zal ik niet gauw meer vergeten, ik kon niet meer eten en niet meer drinken. Ik heb mijn familie officieel ingeschreven, zoals dat heet. Ze bestonden weer, als doden.

Geen graf, wel een naam

Aan die circa 102.000 Joden en circa 8000 andere Nederlanders of mensen, die vanuit Nederland zijn gedeporteerd en daarna zijn vermoord, kunnen we geen graf geven. Dat moeten we ook niet nastreven, maar we kunnen ze wel eeuwig laten voortbestaan. Juist in deze buurt, de oude Jodenbuurt. Via een namenwand. Hier tegenover Artis staat de Hollandse Schouwburg, die hoeft geen nadere introductie. Hier vlakbij in het Wertheimpark staat het Auschwitz Monument van Jan Wolkers. Wat is het jammer dat Jan Wolkers niet meer mee kan werken aan het kunstwerk dat de ongeveer 110.000 namen zal bevatten, van Joden, verzetsstrijders, Roma en Sinti, politieke gevangenen. Die wand, dat monument hoort in deze buurt.

Hier vlakbij is de Henri Polaklaan, daar was vroeger de Joodse Invalide. Mijn tante Liesje, een zus van mijn grootvader woonde er na de oorlog. Zij had de oorlog overleefd, als enige van een gezin van acht kinderen. Soms belde tante Lies, als er weer iemand

Frits Barend bij de introductie van de website. (foto Dirk P.H. Spits ©)

was overleden in het tehuis waar zij woonde. Ik herinner het me nog goed. 'Kunnen Bert, je broer, en jij komen? We komen mannen te kort voor het Minjan maken.' Daarvoor zijn tien volwassen mannen nodig en soms waren die er niet. Vanaf je dertiende was een Joodse jongen volwassen. Daar stonden we dan in het sjoeltje van de Joodse Invalide, met tien mannen, om een Joodse man, die alleen en verlaten de oorlog had overleefd, met Joodse rituelen te begraven.

De overlevenden en hun kinderen, wij dus, hebben ervoor gezorgd dat er in 2008 weer voldoende Joodse mannen zijn. Laten we ervan uitgaan dat wij ooit een graf krijgen. Dat graf dat bijna al onze directe voorouders niet hebben. Gelukkig, nou ja gelukkig, kunnen wij overlevenden en kinderen van overlevenden en alle andere Nederlanders daar iets, een heel klein iets, aan doen. Wij kunnen via die wand, die wand die kunstenaars moeten ontwerpen, hun namen zichtbaar maken voor iedereen, zodat ze echt nooit worden vergeten.

Zoals er ook een wand moet komen voor die verzetshelden die met groot gevaar voor eigen leven Joden hebben gered en daarvoor zijn onderscheiden met de Yad Vashem onderscheiding. Dat lijkt me niet te veel gevraagd, juist niet in een tijd waarin angst weer bezit neemt van het publieke debat. Ik had hier eigenlijk niet mogen staan. Dankzij twee Friezen, Jelle en Jeltje de Vries uit Oudega, ben ik er. Zij hebben een graf, en verdienen eeuwigheidswaarde in deze buurt. Opdat, precies, opdat ...

En als u zich een idee wilt vormen hoe zo'n wand eruit kan zien, kijk op de vernieuwde website. •

Reis-2008 naar concentratiekampen in Polen

De reis die het Nederlands Auschwitz Comité jaarlijks organiseert naar Auschwitz, Birkenau, Majdanek en Sobibor zal dit jaar plaatsvinden van maandag 3 november t/m zaterdag 8 november 2008. De reissom bedraagt € 895,- per persoon op basis van een tweepersoonskamer. Een éénpersoons kamer is beperkt mogelijk met bijbetaling van € 170,-.

De prijs is inclusief vliegreis Amsterdam-Warschau v.v., luchthavenbelasting, vervoer per luxe touringcar (waarin roken NIET is toegestaan), verblijf in uitstekende hotels in Warschau, Krakow en Lublin, alle maaltijden gedurende de reis en toegangsprijzen van musea.

N.B.: Deze prijsopgave is onder voorbehoud van gelijkblijvende hotel- en vliegtarieven.

Belangstellenden kunnen zich schriftelijk opgeven bij:
Nederlands Auschwitz Comité, t.a.v. de heer J. Grishaver
Knoopkruid 54, 1112 PV Diemen
fax: 020-6003455, e-mail: info@auschwitz.nl

Er is slechts een beperkt aantal plaatsen beschikbaar. Aanmelding betekent derhalve niet automatisch dat u deel kunt nemen aan de reis.

Voor eventuele nadere informatie kunt u ook rechtstreeks contact opnemen met Jacques Grishaver, telefoon 06 54 606 290.